

VPLIV PANDEMIJE COVID-19 NA TURISTIČNI OBISK V MARIBORU V LETU 2020 IN 2021

Uroš Horvat

Dr., profesor geografije in zgodovine, docent
Oddelek za geografijo
Filozofska fakulteta
Univerza v Mariboru
Koroška cesta 160, SI-2000 Maribor, Slovenija
e-mail: uros.horvat@um.si

UDK: 616-036.22:338.483

COBISS: 1.01

Izvleček

Vpliv pandemije Covid-19 na turistični obisk v Mariboru v letu 2020 in 2021

Avtor ugotavlja, da se je turistični obisk v Mariboru pred pandemijo močno povečal in dosegel vrh leta 2018 s 466 tisoč nočitvami in 2019 z 218 tisoč turisti. V letu 2020 in 2021 je bila turistična dejavnost zaradi pandemije Covid-19 podvržena različnim omejevalnim ukrepom, ki so bili sprejeti na globalnem in državnem nivoju in turistični obisk se je močno zmanjšal. Število turistov je v Mariboru v letu 2020 doseglo le 33 % iz leta 2019 in je bilo z okoli 72 tisoč manjše kot pred letom 1964 ter manjše kot v obdobju med letoma 1991-2007. Nekoliko manjše je bilo zmanjšanje pri številu nočitev, ki je v letu 2020 doseglo 43 % nočitev iz leta 2019. K zmanjšanju je prispeval predvsem upad obiska tujih turistov, še posebej iz bolj oddaljenih držav in izven Evrope. V letu 2020 je največ turistov obiskalo Maribor iz držav v radiju oddaljenosti okoli 300-700 km iz katerih so prihajali predvsem turisti z osebnimi avtomobili, saj se jih je večina iz varnostnih razlogov odločala predvsem za krajša in bližnja potovanja.

Ključne besede

Covid-19, pandemija, turistični obisk, turistični razvoj, turisti, nočitve, povprečna dolžina bivanja turistov, Maribor, Slovenija

Abstract

The impact of the Covid-19 pandemic on the tourist visits to Maribor in 2020 and 2021

The author notes that the number of tourist visits to Maribor before the pandemic increased significantly, and reaching a peak in 2018 with 466 thousand overnight stays and in 2019 with 218 thousand tourists. In 2020 and 2021, the tourist activity was subject to various restrictive measures taken at the global and national levels due to the Covid-19 pandemic, and tourist visits fell dramatically. The number of tourists in 2020 reached about 72 thousand, which was only 33% of the tourists from 2019 and was lower than before year 1964 and lower than in the period between 1991-2007. There was a slightly smaller decrease in the number of overnight stays, which in 2020 reached 43% of overnight stays from 2019. The decrease was mainly due to the decline in foreign tourist visits, especially from more distant countries and outside Europe. In 2020, most tourists visited Maribor from countries within a radius of about 300-700 km, from which mostly tourists came by car, as most of them decided on shorter and closer trips for safety reasons.

Key words

Covid-19, pandemic, tourist visit, tourist development, tourists, overnight stays, average length of stay of tourists, Maribor, Slovenia

Uredništvo je članek prejelo 22.11.2021

1. Uvod

Turizem je ena izmed pomembnejših gospodarskih panog na svetu, saj poleg direktnega in posrednega vpliva na bruto domači proizvod vpliva tudi na zaposlitev prebivalstva, povečanje obsega naložb, na razvoj manj razvitih območij, pomembni pa so tudi t. i. neekonomski učinki turizma. Po podatkih Svetovnega potovalnega in turističnega sveta (WTTC) je turizem v leta 2019 prispeval k svetovnemu bruto domačemu proizvodu (BDP) okoli 10,3 % in predstavljal desetino oziroma okoli 330 milijonov delovnih mest (Koprivnika Šušteršič 2020, 1). Z razvojem je turizem v zadnjih petih letih ustvaril tudi enega od štirih novih delovnih mest (Medmrežje 1). Tudi v Sloveniji turizem predstavlja okoli desetino BDP. Po podatkih WTTC je turizem leta 2019 v Sloveniji predstavljal 9,9 % BDP, število zaposlenih v turizmu pa 10,3 % vseh zaposlitev (Koprivnika Šušteršič 2020, 1).

Po gospodarski krizi 2008/2009 se je mednarodni turistični obisk povečeval povsod na svetu in s 1,46 milijarde mednarodnih turističnih prihodov dosegel vrh leta 2019. Evropa s 51 % vseh mednarodnih turističnih prihodov (UNWTO 2020, 7) predstavlja najpomembnejšo turistično regijo na svetu. Med letoma 2018-2019 se je število mednarodnih turističnih prihodov v Evropi povečalo za 4,2 % (Medmrežje 2). V enakem obdobju so rast beležile vse najpomembnejše turistične države v Evropi, med njimi Italija za +5 %, Francija +3 %, Nemčija in Velika Britanija +2 % ter Španija +1 % (UNWTO 2020, 8).

Turistična dejavnost se je v Sloveniji po letu 2010 hitro povečevala (Horvat 2018, 140). Število stacionarnih turistov, ki so obiskali Slovenijo, je leta 2019 prvič preseгло 6 milijonov (6,23 mio), število njihovih nočitev pa se je približalo 16 milijonom (15,77 mio) (Medmrežje 3). Povečanje števila turistov v obdobju med letoma 2018-2019 je bilo podobno evropskemu povprečju (5 %), zato pa je bilo bistveno višje v obdobju med letoma 2010-2019, ko se je število turistov v Sloveniji povečalo kar za 107 %. Ob večji prepoznavnosti Slovenije v tujini in okrevanju po gospodarski krizi se je po letu 2010 močno povečal zlasti obisk tujih turistov; z 1,87 mio v letu 2010 na 4,70 mio v letu 2019, kar predstavlja povečanje za 151 %. Obisk domačih turistov se je ob izboljševanju gospodarskih razmer in večjem trošenju gospodinjstev začel povečevati šele leta 2015 in se je v obdobju do leta 2019 povečal z 1,3 mio na 1,5 mio turistov (Medmrežje 3).

Pandemija Covid-19 je v kombinaciji s strogimi zaježitvenimi ukrepi (zaprtjem turističnih in drugih obratov, onemogočenim gibanje in prehajanje mej, zaustavitvijo turističnih tokov po vsem svetu, idr.) pahnila turizem v najtežjo krizo do sedaj, kar je vplivalo na drastični padec v globalnem in evropskem turizmu (Koprivnika Šušteršič 2020, 4). Ob začetku pandemije (konec marca 2020) je UNWTO objavil, da se pričakuje upad prihodkov na svetovni ravni v višini 20-30 %, na začetku maja 2020 pa, da bo upad mednarodnih potovanj znašal okoli 58 %, ob predpostavki, da bodo strogi ukrepi trajali do julija 2020, v primeru pa da bo okrevanje odloženo na jesen 2020, bo ta upad znašal okoli 70 % (Medmrežje 4).

V prvi polovici leta 2021 je UNWTO objavil prve podatke za leto 2020, po katerih se je število mednarodnih turistov v svetu v letu 2020 zmanjšalo za 73 % (t. j. za okoli eno milijardo) v prvem četrtletju 2021 pa kar za 88 % (Medmrežje 5). Na UNWTO tudi ocenjujejo, da je zaradi situacije neposredno v turizmu ogroženih od 100 do 120 milijonov delovnih mest. Po ocenah iste institucije situacija zaradi pandemije Covid-19 pomeni za globalno gospodarstvo kar desetkrat večji šok kot finančna kriza

2008/2009 in vrnitev svetovnega turizma na raven izpred 30 let. Svetovna turistična organizacija približevanje številkam, zabeleženim v letu 2019, pričakuje do leta 2024, bolj realna pa je ocena, da se bo to zgodilo šele po letu 2025.

Slovenija sodi med skupino držav, ki so močno občutile posledice pandemije na turizem, saj ta gospodarska panoga pomembno prispeva v slovenski BDP in je v veliki meri odvisna od mednarodnih turistov, ob tem pa ima tudi velik multiplikativni učinek na ostale dejavnosti. Prvi val krize spomladi 2020 je turistične tokove ustavil za tri mesece, drugi in tretji val pa sta turizem v Sloveniji popolnoma ohromila. Posledično smo v Sloveniji v letu 2020 zabeležili 51 % manj prihodov turistov in za več kot 42 % manj nočitev. Število tujih turistov (ki so leta 2019 predstavljali 75,5 % vseh turistov) se je zmanjšalo kar za 74 %, njihove prenočitve pa za 71 %. Velik upad števila tujih turistov je delno ublažil povečan obisk domačih turistov, ki so v letu 2020 ustvarili za 21 % več turističnih prihodov in za 33 % več nočitev kot v letu 2019 (Medmrežje 3). Tako so domači turisti v letu 2020 ustvarili kar 60 % vseh turističnih prihodov in 64 % nočitev, kar je po mnenju večine strokovnjakov predvsem posledica uporabe t. i. turističnih bonov, ki jih je kot ukrep pomoči turističnemu gospodarstvu, z namenom odprave posledic epidemije v turizmu za izboljšanje gospodarskega položaja na področju potrošnje turizma v letu 2020 in 2021, prebivalcem Slovenije razdelila vlada Republike Slovenije.

Zaradi nadaljevanje pandemije so se podobne razmere v svetu in tudi v Sloveniji nadaljevale tudi v letu 2021. Podatki za prvih enajst mesecev leta 2021 kažejo, da se bo do konca leta število turistov v Sloveniji v primerjavi z letom 2020 povečal le za okoli 21 % (Medmrežje 3), pri čemer bodo pomemben del k povečanju ponovno prispevali tuji turisti, saj se je v poletnih mesecih (julij in avgust) precej povečal njihov obisk, prav tako pa tudi domači turisti, saj se je ukrep dodelitve turističnih bonov izvedel tudi v tem letu.

Mesto Maribor (oziroma občina, na katero se nanašajo podatki turistične statistike) kaže podobne razmere kot druga urbane destinacije v Sloveniji v obravnavanem obdobju. Zmanjšanje turističnega obiska v letu 2020 in 2021 je bilo namreč v urbanih destinacijah celo večje od povprečnega zmanjšanja v Sloveniji, kar lahko pripišemo zlasti dejstvu, da so v zadnjem desetletju večino turističnega obiska v mestnih občinah ustvarili tuji turisti, teh pa je bilo v letu 2020 kar tri četrtine manj kot v 2019. Še posebej se je zmanjšal prihod tujih turistov v letalskem prometu, saj podatki Eurostat kažejo, da je v letu 2020 v EU letelo kar je za 73 % manj potnikov kot leta 2019, največji padec pa je doživela prav Slovenija, kjer se je skupno število potnikov znižalo za 83 % (Medmrežje 6).

2. Metodološka izhodišča

V prispevku so analizirani podatki, ki jih beleži t. i. turistična statistika o stacionarnih turistih in njihovih nočitvah in so jih Statističnemu uradu RS dolžni posredovati ponudniki turističnih nočitev. Podatki se beležijo mesečno in letno ter po vrstah prenočitvenih objektov in glede na državo prihoda turistov. Poleg osnovnih podatkov o turističnem obisku, to je število turistov in njihovih nočitev (po mesecih ter po državah prihoda), so analizirani tudi nekateri drugi kazalniki, kot so deleži posameznih skupin turistov in nočitev, povprečna dolžina bivanja turistov ter drugi.

Pri uporabi podatkov za predhodna obdobja je potrebno opozoriti na dvakrat prekinjen časovni nizi. Prvi prelom v časovni vrsti je nastal v letu 2008, in sicer zaradi

spremembe v metodologiji statističnega raziskovanja. Poglavitne razlike med prejšnjo in novo metodologijo so bile naslednje: uvedba drugačnega načina priprave okvira opazovanih enot, uvedba vstavljanja podatkov za enote, ki podatkov ne sporočijo pravočasno ter uvedba praga zajetja za mesečno sporočanje podatkov. Vpeljan je bil tudi nov način objavljanja podatkov. Pred tem so podatke objavljali po naseljih in občinah (slednje od leta 1994 dalje), z novim pristopom pa le po občinah. Drugič je bila metodologija raziskovanja spremenjena v letu 2018, ko je bila prilagojena novi evropski uredbi s področja statistike turizma, zato podatki pred in po spremembi metodologije medsebojno niso popolnoma primerljivi. Z novo metodologijo (v nadaljevanju: M2018) je bil ponovno spremenjen način priprave okvira opazovanih enot, ki je uvedel popolno zajetje podatkov (tudi ponudnike turističnih storitev preko delitvene ekonomije, kot so npr. Airbnb, idr.), ukinjen je bil prag zajetja za mesečno sporočanje podatkov ter podatki se zajemajo iz administrativnih virov (Medmrežje 7). Po novi metodologiji (M2018) so bili nekateri podatki na letni ravni preračunani tudi za nazaj za obdobje 2010–2017 in so na voljo v podatkovni bazi SiStat SURS. V tej analizi se podatki po novi metodologiji (M2018) uporabljajo od leta 2010 dalje.

3. Število turistov in nočitev

Horvat (2012, 186) je, glede na obseg in značilnosti stacionarnega turističnega obiska v Mariboru med letoma 1961-2011, tega razdelil v več razvojnih obdobjih:

- obdobje od začetka 70. let do konca 80. let prejšnjega stoletja je bilo obdobje postopnega turističnega razvoja, ki je pripeljal do prvega viška turističnega obiska, ki je sovpadal z viškom splošnega gospodarskega razvoja v mestu. Število turistov se je gibalo med 120-150 tisoč, število nočitev pa med 200-245 tisoč na leto. Glede na naveden obseg turističnega obiska je Maribor v tem času predstavljal pomembno turistično destinacijo v Sloveniji in je bil uvrščen na seznam desetih najpomembnejših turističnih krajev v Sloveniji po številu nočitev (Horvat 2012, 174).

- obdobje med koncem 80. let in koncem 90. let prejšnjega stoletja je zaznamovala največja kriza turističnega obiska po drugi svetovni vojni. Obdobje je sovpadalo s hitrim propadom velikih industrijskih podjetij v Mariboru ter vojno na območju bivše Jugoslavije ter posledično spremembo tranzitnih tokov proti JV Evropi. Število turistov se je v prvi polovici 90. let zmanjšalo na manj kot 30 tisoč, število nočitev pa na manj kot 60 tisoč.

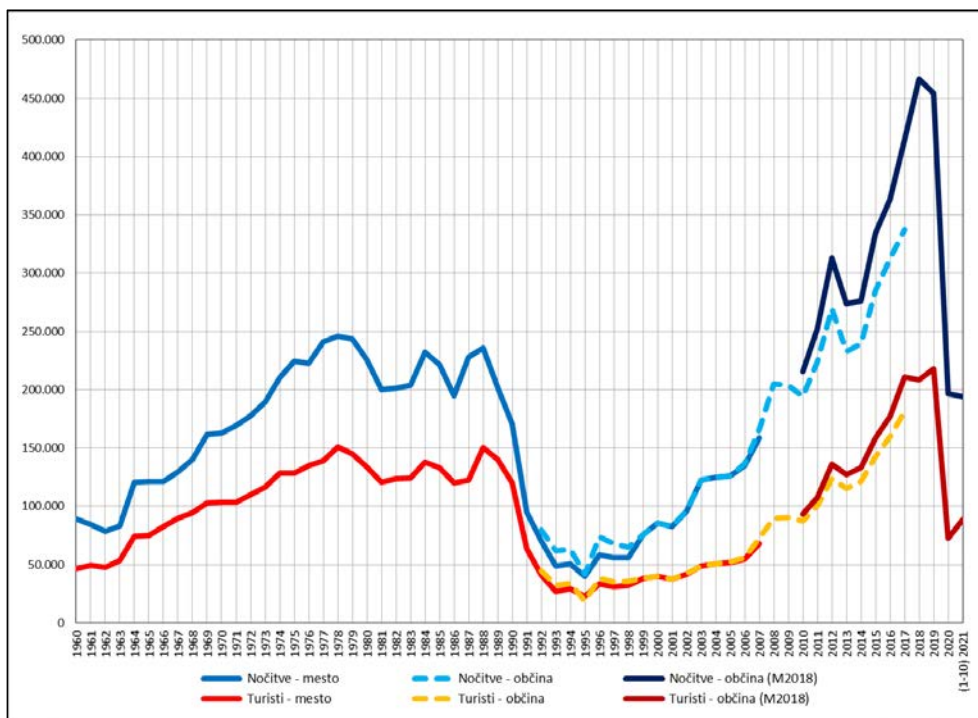
- v novem tisočletju je z umiritvijo politične situacije na Balkanu, vstopom Slovenije v Evropsko unijo (v letu 2004), prevzemom evra kot skupne evropske valute (v letu 2007) ter posodobitvijo, prestrukturiranjem in razvojem nove turistične infrastrukture (Horvat 2012a, 134-136) sledilo obdobje ponovnega turističnega razvoja v Sloveniji in tako tudi v Mariboru. Za razliko od Ljubljane, se je turistični obisk v Mariboru sicer povečeval počasneje in je še vedno precej zaostajal v primerjavi s predhodnim obdobjem. Raven iz sredini 60. prejšnjega stoletja je tako število nočitev v Mariboru doseglo šele leta 2003, višek turističnega obiska iz leta 1978 pa so nočitve po številu presegle šele leta 2012, turisti pa še kasneje, t. j. v letu 2015.

Preglednica 1: Število turistov in nočitev v Mariboru med letoma 1961 in 2021.

Leto	1961	1971	1981	1985	1991	1995	2001	2005	2011	2015	2019	2020	2021
Turisti	49	103	121	133	63	23	38	52	108	159	218	72	89
Nočitve	84	169	200	221	95	41	83	126	252	334	454	196	194

Vir podatkov: Letni pregledi turizma, 1961-2002; www.stat.si

Opomba: Podatki med letoma 1961-1991 se nanaša na mesto Maribor, med letoma 1995-2021 pa na občino Maribor. Med letoma 2010 in 2021 so izračunano po novi metodologiji SURS (M2018). Podatki za leto 2021 se nanašajo na obdobje od januarja-oktobra 2021.

Slika 1: Število turistov in nočitev v Mariboru med letoma 1960 in 2021.

Vir podatkov: Letni pregledi turizma, 1960-2002; www.stat.si

Opomba: Niz podatkov med letoma 1960-2007 se nanaša na mesto Maribor, med letoma 1992 in 2021 pa na občino Maribor. Med letoma 2010 in 2021 so izračunano tudi po novi metodologiji SURS (M2018). Podatki za leto 2021 se nanašajo na obdobje od januarja-oktobra 2021.

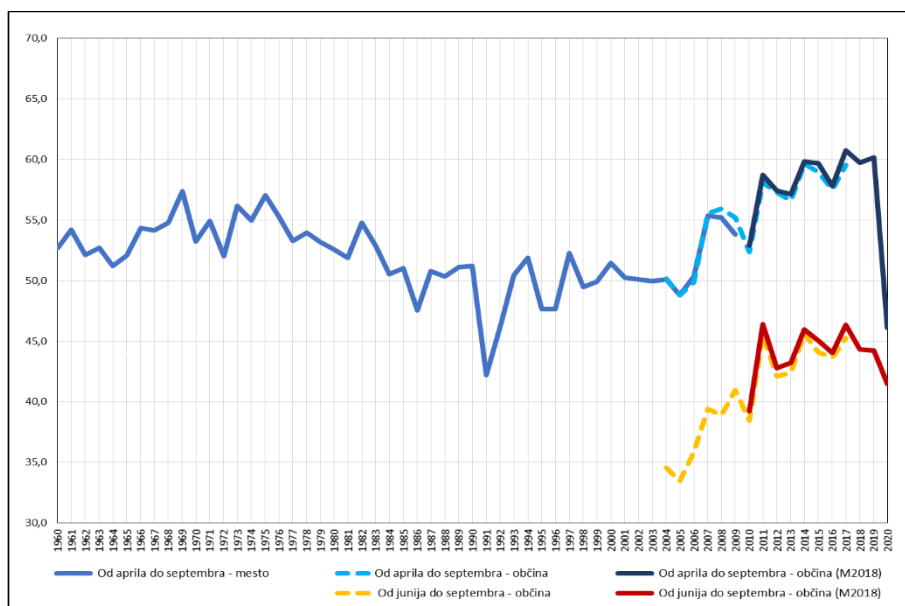
Obdobje med letoma 2015 in 2019, predstavlja obdobje najhitrejše rasti turističnega obiska, ki je dosegel vrh leta 2018 s 466 tisoč nočitvami in leta 2019 z 218 tisoč turisti.

Če na osnovi podatkov, ki so računani po novi metodologiji SURS (M2018), primerjamo povečanje turističnega obiska v Sloveniji, Ljubljani in Mariboru med letoma 2010-2019 ugotovimo, da se je v tem obdobju število turistov v Sloveniji povečalo za 89 %, v Ljubljani za 162 %, v Mariboru pa za 126 %. Število nočitev se je v enakem obdobju v Sloveniji povečalo za 60 %, v Ljubljani kar za 165 %, v Mariboru pa za 110 %. Večjo rast turističnega obiska v Ljubljani v primerjavi z Mariborom (Ljubljano je obiskalo približno 5-krat več turistov kot Maribor) lahko pripišemo dejstvu, da je Ljubljana glavno mesto z dobro letalsko povezavo in kot tako pritegne veliko obiskovalcev, obenem pa se je v zadnjem obdobju tam tudi veliko vlagalo v turistično infrastrukturo, raznovrstne turistične produkte ter promocijo (Horvat 2019, 58). Za razliko od Ljubljane se namreč v Mariboru niso tako močno povečale prenočitvene zmogljivosti, prav tako pa letališču ni uspelo vpeljati nobene redne letalske linije. Tako ostaja turistični obisk v Mariboru še vedno v veliki meri odvisen od tranzitnih turistov.

Turistični delavci so napovedovali nadaljnjo rast turističnega obiska tudi v letu 2020, vendar se je rast nekoliko zmanjšala že v drugi polovici leta 2019, v letu 2020 pa ga je pandemija Covid-19 popolnoma ohromila. Zaradi pandemije se je turistični obisk močno zmanjšal in padel na raven izpred 70. let 20. stoletja. Število turistov je v letu 2020 doseglo le 33 % turistov iz leta 2019 in je bilo z okoli 72 tisoč manjše kot pred letom 1964 ter manjše kot v obdobju med letoma 1991-2007. Nekoliko manjše je bilo zmanjšanje pri številu nočitev, ki je v letu 2020 doseglo 43 % nočitev iz leta 2019 in je bilo z okoli 196 tisoč manjše kot pred letom 1974 ter manjše kot med letoma 1990-2007. Podatki za prvih enajst mesecev leta 2021 kažejo, da se bo v letu 2021 v primerjavi z letom 2020 število turistov sicer povečalo za okoli 30 %, vendar pa se bo na drugi strani število nočitev povečalo le za okoli 15 %.

4. Sezonska razporeditev turističnega obiska

Podatki kažejo, da je bilo med letoma 1990-2010 v poletni polovici leta (t. j. od aprila do septembra) v Mariboru v povprečju realiziranih od 47-52 % vseh letnih nočitev. Večji pomen je v tem obdobju imel poslovni turizem, za katerega je značilna dokaj enakomerna razporeditev nočitev preko celega leta. Z nižjim deležem so izstopala predvsem 90. leta prejšnjega stoletja, ko je bilo v več kot polovici let v poletni polovici leta zabeleženih manj kot 50 % nočitev (seveda z najnižjim deležem izstopa leto 1991, ko je ravno v začetku poletja potekala slovenska osamosvojitvena vojna). Po letu 2006 se je z močnim povečevanje turističnega obiska in deleža tujih turistov višal tudi delež nočitev v poletni polovici leta, ki se je med letoma 2011–2019 povečal na okoli 60 %. Na večanje pomena poletne sezone (t. j. v štirih mesecih med junijem in septembrom) in koncentracija turističnega obiska v teh mesecih kaže tudi delež teh nočitev, ki se v zadnjem desetletju giblje okoli 45 %.

Slika 2: Delež nočitev v Mariboru poletni sezoni v obdobju med letoma 1960-2020.

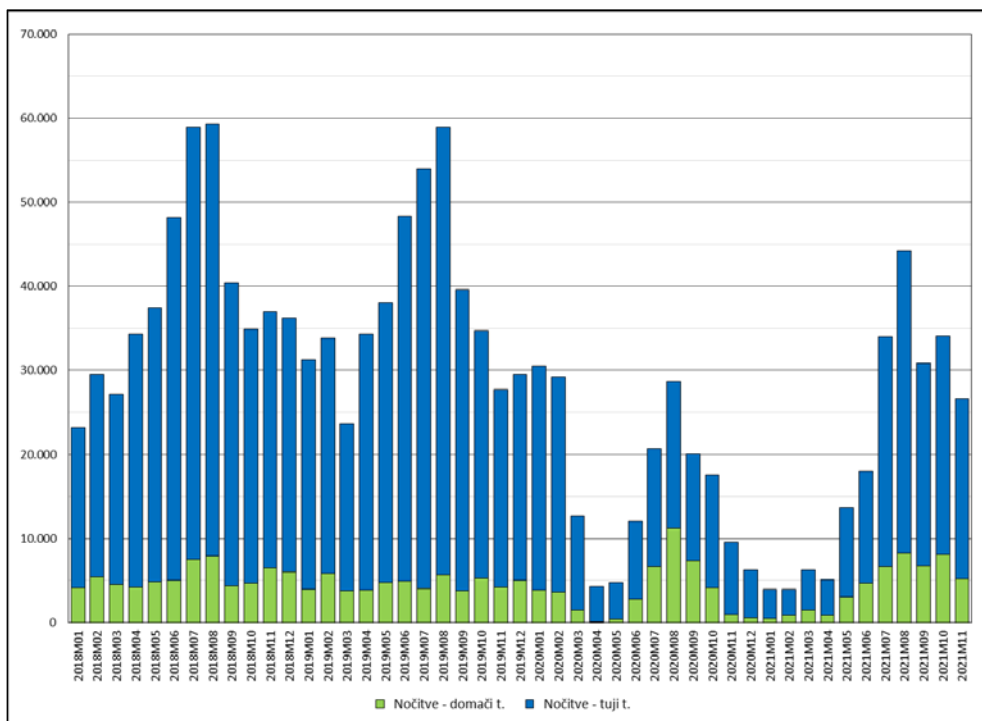
Vir podatkov: Letni pregledi turizma, 1960-2002; www.stat.si

Opomba: Niz podatkov med letoma 1960-2009 se nanaša na mesto Maribor, med letoma 2004-2020 pa na občino Maribor. Med letoma 2010-2020 so izračunano tudi po novi metodologiji SURS (M2018).

Tudi analiza deleža nočitev po mesecih kaže, da so v zadnjem desetletju prišli izrazito v ospredje poletni meseci (junij, julij, avgust), ko mesto obišče veliko število tujih turistov. Privabljajo jih različne prireditve, večina tujih turistov pa se kot tranzitni turisti ali pa kot obiskovalci drugih destinacij v Sloveniji ustavijo tudi v Mariboru za dan ali dva. Zaradi bližine Pohorja so dobro zastopani tudi zimski meseci (januar, februar), vendar predvsem v odvisnosti od možnosti smučanja, najmanj obiska (manj kot 7 % letnih nočitev) pa je v spomladanskih mesecih (marec, april) in pozno jeseni (november). Takrat sta tudi deleža tujih turistov najnižja.

Situacija s pandemijo Covid-19 je na sezonsko razporeditev nočitev močno vplivala, saj je bila turistična dejavnost, tako kot druge dejavnosti, podvržena različnim omejevalnim ukrepom, ki so bili sprejeti na globalnem in državnem nivoju.

Slika 3 prikazuje gibanju števila nočitev po mesecih v obdobju med letoma 2018-2021. V obeh letih pred pandemijo je vidna za zadnje desetletje značilna porazdelitev nočitev v Mariboru z izrazitim poletnim viškom v juliju in avgustu (z več kot 40 tisoč nočitvami na mesec), vendar pa so bili tudi skoraj vsi najmanj obiskani meseci zastopani z več kot 30 tisoč nočitvami; razen januar in marec v letu 2018 in marec v letu 2019. V letu 2018 se je število nočitev približalo 60 tisoč v mesecu juliju in avgustu, v letu 2019 pa v avgustu. V letu 2018 je bila nadpovprečno zastopana tudi jesenska sezona (z okoli 35 tisoč nočitvami na mesec). V povprečju so v obeh letih tuji turisti ustvarili kar okoli 85-90 % vseh nočitev.

Slika 3: Število nočitev domačih in tujih turistov v Mariboru po mesecih v obdobju med letoma 2018-2021.

Vir podatkov: www.stat.si

Z več kot 30 tisoč nočitvami na mesec se je dokaj uspešno začela tudi zimska sezona v letu 2020 (januar in februar), nato pa je z razmahom epidemije začelo prihajati do odpovedi potovanj in zmanjšanja števila rezervacij. Z razširitvijo virusa SARS-CoV-2 je bila tudi v Sloveniji 12. 3. 2020 razglašena epidemija Covid-19, ki je v prvem valu trajala do 31. 5. 2020 (Medmrežje 8, Medmrežje 9). Z zaostritvijo ukrepov za zaježitev širjenja virusa se je pritisk na turistično gospodarstvo še povečal. Poleg zmanjšanja števila tujih turistov je na to vplivala tudi zmanjšana potrošnja domačega prebivalstva v gostinskih in drugih turističnih storitvah. Velik vpliv na to je imela prepoved večjega zbiranja ljudi na javnih prireditvah, zapiranje mej, zlasti pa kasnejše zaprtje vseh lokalov, nenujnih prodajaln in storitvenih dejavnosti. Posledica ukrepa zaprtja gospodarskih dejavnosti in t. i. »lockdowna« je bilo tudi zaprtje vseh prenočitvenih obratov, vendar pa je SURS v aprilu in maju 2020 kljub temu v Mariboru registriral nekaj manj kot 5 tisoč nočitev na mesec, katere pa gre najverjetneje pripisati tujim študentov v mestu.

Z umiritvijo epidemije v kratki poletni sezoni 2020 so se ponovno odprli prenočitveni obrati in v mesecih julij, avgust in september so v Mariboru registrirali med 20-30 tisoč nočitev na mesec, kar je sicer polovica manj kot v istih mesecih v letu 2019. K zmanjšanju je prispevalo bistveno zmanjšanje obiska tujih gostov. Število njihovih nočitev se je npr. zmanjšalo z okoli 53 tisoč v avgustu 2019 na okoli 17 tisoč v avgustu 2020. Obenem se je zmanjšal tudi delež njihovih nočitev (na 60-65 %).

S ponovnim poslabšanjem epidemioloških razmer in drugim valom epidemije v jeseni 2020 je vlada Republike Slovenije 19. 10. 2020 ponovno razglasila epidemijo za 30 dni (Medmrežje 10) in nato z različnimi odloki in ukrepi omejevala gibanje ljudi, delovanje različnih dejavnosti, tudi turističnih. Marca 2021 so se s tretjim valom epidemiološke razmere ponovno poslabšale, zaradi katerega je bilo med 1. in 11. aprilom 2021 odrejeno ponovno popolno zaprtje države. Spomladi 2021 se je pričelo intenzivno cepljenje prebivalstva in s prehodom večine države v oranžno fazo, je vlada 21. aprila 2021 končno sprostila gostinsko strežbo na terasah in v t. i. rumenih regijah tudi v notranjosti lokalov. S potrdilom o prebolelosti, cepljenosti ali negativnem testu gostov (t. i. pogoj PCT) so bile omogočene tudi turistične namestitve (Medmrežje 11). Posledica vseh teh dogajanj je bila, da so med novembrom 2020 in aprilom 2021 v Mariboru registrirali manj kot 5 tisoč nočitev na mesec, katere lahko zopet večinoma pripišemo tujim študentom v mestu, nekaj pa tudi delavcem, ki so bivali v namestitvenih obratih z zajetjem statističnih podatkov turistične statistike. Podatki o povprečni dolžini bivanja turistov namreč kažejo, da je bila ta v času »lockdowna« v novembru in decembru 2020 med 10-15 dni, v povprečju pa se je v preostalih mesecih z večjim turističnim obiskom gibala med 1,5-3 dnevi.

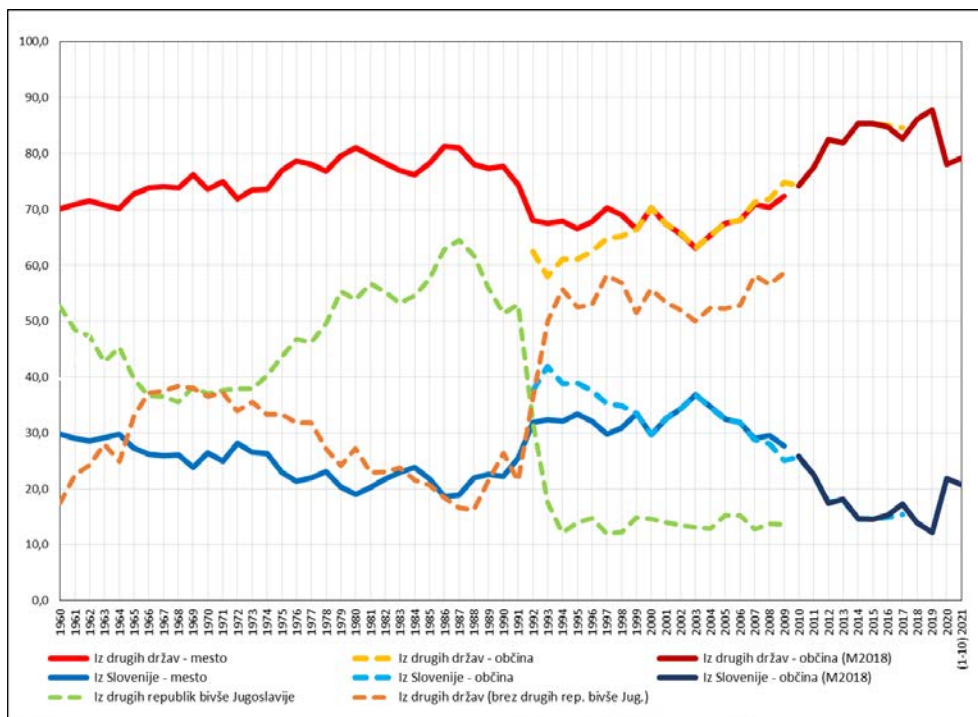
V maju in juniju 2021 se je turistični obisk pričel postopoma ponovno povečevati in s sprostitvijo omejitev delovanja turističnih obratov (seveda ob upoštevanju vseh preventivnih ukrepov in pogoja PCT) dosegel višek v poletju in zgodnji jeseni 2021. Med julijem in oktobrom so v Mariboru registrirali v povprečju 30-40 tisoč nočitev na mesec, v novembru 2021 pa okoli 26 tisoč. Največ so jih registrirali v avgustu 2021 (okoli 44 tisoč), kar predstavlja povečanje za 54 % v primerjavi z avgustom 2020, obenem pa je to še vedno 25 % nočitev manj kot v avgustu 2019.

V Maribor so se v poletju 2021 ponovno v večjem številu vrnil tuji turisti, ki so v povprečju registrirali okoli 80 % vseh nočitev v mestu. Tuji turisti so v avgustu 2021 registrirali okoli 36 tisoč nočitev, kar pa je bilo še vedno okoli 32 % manj kot v avgustu 2019. Poletje 2020 in 2021 pa je prineslo še en zanimiv turistični trend. Zaradi

manjšega interesa (ali možnosti) po potovanju v tujino ter možnosti koriščenja t. i. turističnih bonov, se je tudi v Mariboru povečalo število nočitev domačih turistov. V avgustu 2020 so npr. zabeležili kar 96 % več nočitev domačih turistov kot v avgustu 2019. Slovenci so tako registrirali kar 39 % vseh nočitev v avgustu 2020. Tudi na letni ravni je bil delež nočitev domačih turistov nadpovprečen.

5. Turistični obisk glede na državo prihoda

V 80. letih prejšnjega stoletja so večji del turistov v Mariboru predstavljali turisti iz drugih republik bivše Jugoslavije. Delež njihovih nočitev se je gibal med 53-64 % in med njimi so bili najbolj zastopani turisti iz Srbije (z okoli 27 % vseh nočitev). Turisti iz drugih držav so registrirali le približno tretjino nočitev (Horvat 2012, 177). To je kazalo na veliko odvisnost tedanjega turističnega obiska v Mariboru od trgov nekdanje Jugoslavije. Zlasti med turisti iz Srbije in BIH so prevladovali poslovni in tranzitni turisti, na kar kažejo tudi relativno kratke povprečne dolžine bivanja turistov v mestu. V obdobju 90. let prejšnjega stoletja se je postopoma pričel povečevati delež nočitev tujih turistov, vendar pa so med njimi prevladovali predvsem turisti z bližnjih držav srednje Evrope. Delež njihovih nočitev se je postopoma povečal s 50 na 62 %. Če k temu prištejemo še nočitve turistov iz drugih republik bivše Jugoslavije (ki so po letu 1991 opredeljeni kot tuji turisti), se je delež tujih turistov povečal s 65 na 78 %.

Slika 4: Delež nočitev domačih in tujih turistov v Mariboru med letoma 1960-2021.

Vir podatkov: Letni pregledi turizma, 1960-2002; www.stat.si

Opomba: Niz podatkov med letoma 1960-2009 se nanaša na mesto Maribor, med letoma 1992-2021 pa na občino Maribor. Med letoma 2010-2021 so izračunano tudi po novi metodologiji SURS (M2018). Turisti iz drugih republik bivše Jugoslavije so v celotnem obdobju prikazani v kategoriji »Iz drugih držav«, v obdobju 1960-2009 pa tudi ločeno (prekinjena črta). Podatki za leto 2021 se nanašajo na obdobje od januarja-oktobra.

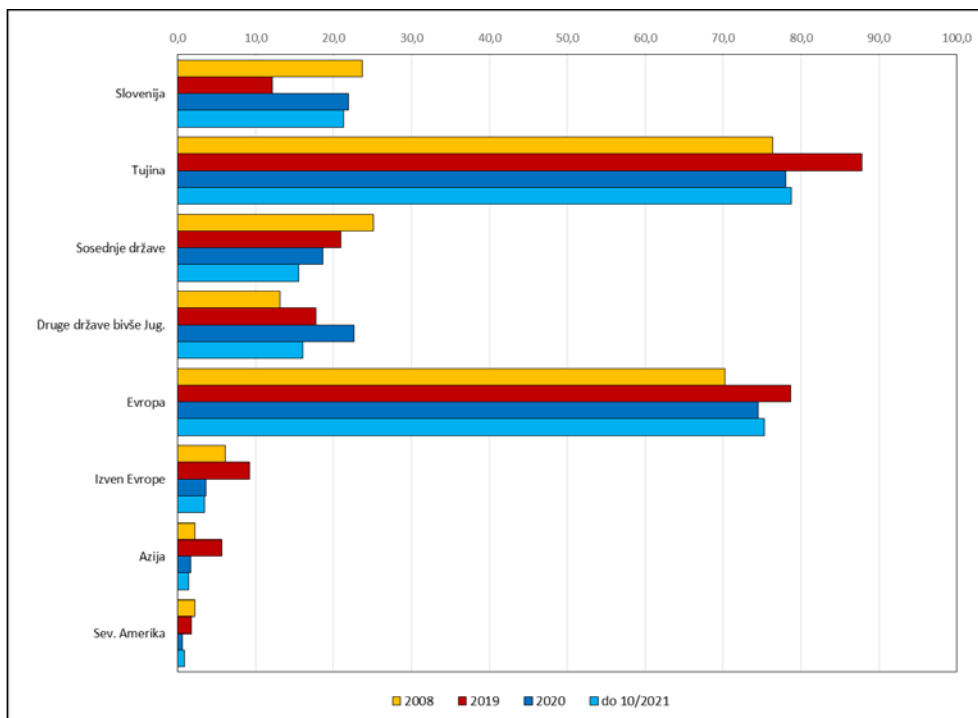
Po letu 2000 se je turistični obisk v Mariboru povečeval predvsem na račun povečanja obiska tujih turistov, saj se je delež nočitev domačih turistov v celotnem obdobju zmanjšal s 25 % na okoli 15 % in se do leta 2019 ustalil na manj kot 15 %. Prav tako je stagniral delež nočitev turistov iz drugih držav, ki so nastale na območju bivše Jugoslavije (okoli 13 %). Oba deleža pa sta v Mariboru še vedno precej višja kot v Ljubljani, kjer turisti iz Slovenije registrirajo manj kot 5 % nočitev (Horvat 2019, 62).

Preglednica 2: Delež turistov in nočitev v Mariboru med letoma 1971-2021 glede na območje prihoda turistov.

Leto	1971		1986		2001		2008		2019		2020	
	Tur.	Noč.	Tur.	Noč.	Tur.	Noč.	Tur.	Noč.	Tur.	Noč.	Tur.	Noč.
Slovenija	23,2	25,0	20,7	18,7	29,6	32,6	23,7	28,1	13,3	12,2	28,5	21,9
Tujina	76,8	75,0	79,3	81,3	70,4	67,4	76,3	71,9	86,7	87,8	71,5	78,1
Druge države na območju bivše Jugosl.	38,4	37,7	59,5	62,8	14,6	14,0	13,1	13,3	14,1	17,7	15,0	22,6
Sosednje države Slov.	26,0	26,1	21,1	22,8	31,0	26,4	25,1	22,2	21,9	20,9	19,8	18,6
Izven Evrope	1,7	1,3	0,7	0,6	3,1	3,7	6,1	7,5	7,8	9,2	2,7	3,6
Azija	-	-	0,1	0,1	0,6	1,0	2,2	2,6	5,3	5,7	1,5	1,7
Severna Amerika	1,7	1,3	0,5	0,4	2,2	2,4	2,2	2,5	1,5	1,7	0,6	0,6

Vir podatkov: Rezultati raziskovanj 1971-2001, www.stat.si

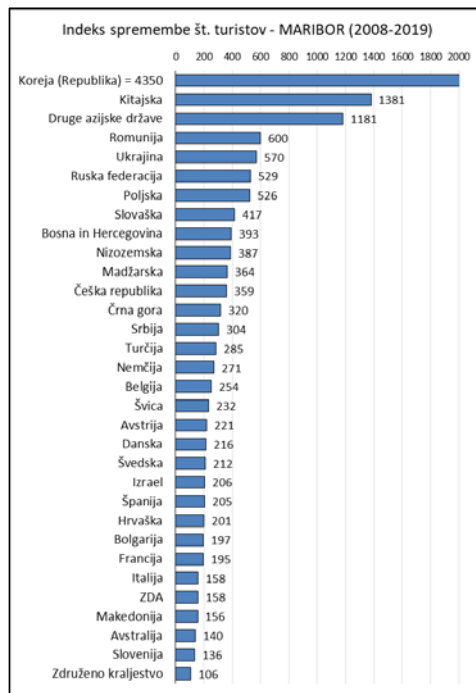
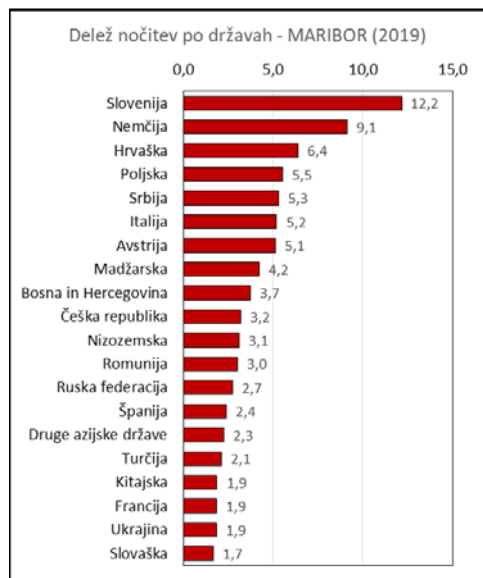
Opomba: Podatki med letoma 1971-1986 se nanašajo na mesto Maribor, med letoma 2001-2020 pa na občino Maribor. Za leti 2019 in 2020 so izračunano po novi metodologiji SURS (M2018). V kategorijo »Tujina« so v celotnem obdobju vključeni tudi turisti iz drugih republik bivše Jugoslavije.

Slika 5: Delež nočitev v Mariboru med letoma 2008-2021 glede na območje prihoda turistov.

Vir podatkov: www.stat.si

Opomba: Podatki se nanašajo na občino Maribor. V kategorijo »Tujina« so vključeni tudi turisti iz drugih republik bivše Jugoslavije. Podatki za leto 2021 se nanašajo na obdobje od januarja-oktobra 2021.

Slika 6: Vrstni red dvajsetih držav z najvišjim deležem nočitev v Mariboru v letu 2019. (levo)

Slika 7: Indeks spremembe števila turistov v Mariboru po državah prihoda med letoma 2008-2019. (desno)

Vir podatkov: www.stat.si

Leta 2019 je delež nočitev turistov iz drugih evropskih držav dosegel okoli 87 %. Z nočitvami so bili najbolj zastopani turisti iz Nemčije (9,1 %) in Hrvaške (6,4 %), ki so jima sledile Poljska (5,5 %), Srbija (5,3 %), Italija (5,2 %) in Avstrija (5,1 %). Deleži kažejo, da je gravitacijsko območje s katerega prihajajo turisti v Maribor še vedno predvsem srednja in vzhodna Evropa, med državami iz zahodne Evrope pa so več kot 2 % nočitev registrirali le turisti iz Nizozemske in Španije.

V zadnjih letih pred pandemijo pa se je precej povečal tudi obisk iz neevropskih držav. Pred letom 1991 so turisti iz tega območja v Mariboru letno realizirali manj kot 4.000 nočitev, oziroma le okoli 3 % vseh. Po letu 2000 se je njihov delež povečal na preko 5 %. Leta 2019 je okoli 17.000 turistov iz neevropskih držav realiziralo že nekaj manj kot 42.000 nočitev, oziroma 9,2 % vseh v Mariboru. Leta 2019 je bilo največ turistov iz Koreje (okoli 4.000), Kitajske (okoli 3.100), t. i. drugih azijskih držav (okoli 3.300) in iz ZDA (okoli 2.500), vendar so bili deleži njihovih nočitev nižji zaradi krajše povprečne dolžine bivanja. Kljub rasti pa je bilo število turistov, ki so prišli z drugih kontinentov v Maribor, bistveno manjše (vsaj 10 do 20-krat manjše) kot v Ljubljani, kjer so npr. v letu 2019 zabeležili okoli 40 tisoč turistov iz Kitajske, 16 tisoč iz Koreje, 74 tisoč iz drugih azijskih držav in 61 tisoč iz ZDA. Prav tako so v Ljubljani v letu 2019 zabeležili več kot 10 tisoč turistov iz Avstralije, Izraela, Japonske, Brazilije in Kanade, medtem ko je bilo njihovo število v Mariboru manjše od tisoč.

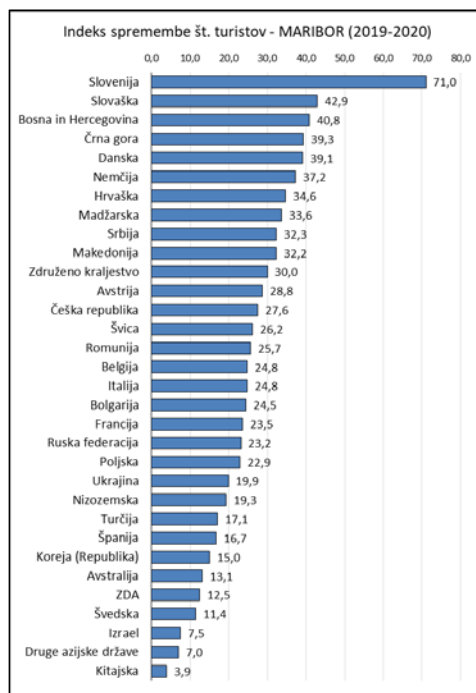
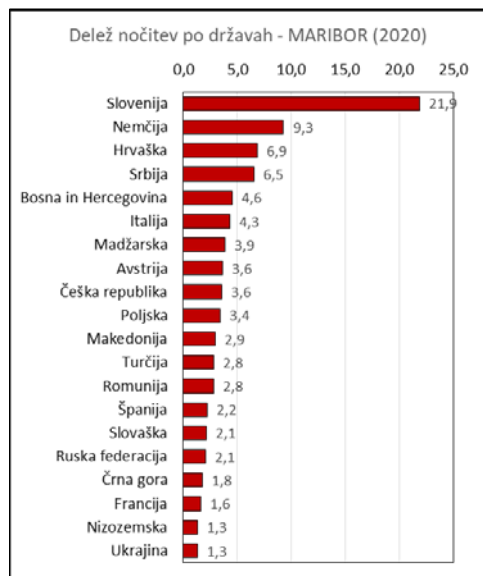
Kljub bistveno manjšemu obsegu obiska kot v Ljubljani pa indeksi povečanja števila turistov med letoma 2008-2019 kažejo, da je v tem obdobju tudi Mariboru postal pomembna destinacija za turiste iz drugih kontinentov, saj se je njihovo število povečalo kar za 3-krat, pri čemer so z največjim povečanjem izstopale azijske države (povečanje za 6-krat). Iz posameznih držav pa je prišlo npr. iz Koreje celo 40-krat več turistov, s Kitajske več kot 10-krat več in prav tako tudi iz t. i. drugih azijskih držav. Žal so okoliščine v zvezi s pandemijo Covid-19 ta ugodni trend v letu 2020 popolnoma spremenile in se je njihovo število zmanjšalo na dobro desetino iz leta 2019.

Preglednica 3: Indeks spremembe števila turistov v Mariboru med letoma 2008-2021 glede na območje prihoda turistov.

Leto	2008-2019		2019-2020		2020-2021	
	Turisti	Nočitve	Turisti	Nočitve	Turisti	Nočitve
Območje prihoda turistov						
Slovenija	136,4	96,0	71,0	78,0	95,9	95,9
Tujina	274,6	270,3	27,4	38,5	133,5	99,6
Druge države na območju bivše Jugoslavije	258,7	294,0	35,6	55,3	73,0	70,2
Sosednje države Slov.	210,5	208,6	30,1	38,4	97,8	82,2
Izven Evrope	312,3	269,3	11,3	17,1	90,4	94,1
Azija	590,6	475,8	9,5	12,8	65,9	82,6
Severna Amerika	158,9	155,3	12,8	14,2	155,2	148,0

Vir podatkov: www.stat.si

Opomba: Podatki se nanašajo na občino Maribor. V kategorijo »Tujina« so v celotnem obdobju vključeni tudi turisti iz drugih republik bivše Jugoslavije. Za leta od 2019-2021 so izračunano po novi metodologiji SURS (M2018). Podatki za leto 2021 se nanašajo na obdobje od januarja-oktobra 2021.

Slika 8: Vrsteni red dvajsetih držav z najvišjim deležem nočitve v letu 2020. (levo)

Slika 9: Indeks spremembe števila turistov v Mariboru med letoma 2019-2020.

Vir podatkov: www.stat.si

Kot je bilo že navedeno, je pandemija Covid-19 v letu 2020 močno zmanjšala turistični obisk v Mariboru, k čemer je največ prispeval upad obiska tujih turistov. V primerjavi z letom 2019 se je njihovo število zmanjšalo kar za 72,6 % (z okoli 189 tisoč v letu 2019 na okoli 51 tisoč v letu 2020) in delež tujih nočitev je padel na 78,1 %. Padec je bil najbolj opazen pri turistih z drugih kontinentov, katerih število nočitev se je zmanjšalo za skoraj 83 %, medtem ko se je iz evropskih držav v povprečju za 59 %. Največje zmanjšanje števila turistov beležijo turisti iz Kitajske (za več kot 96 %), drugih azijskih držav (za okoli 93 %), Izraela (za okoli 92 %), ZDA in Avstralije (za okoli 87 %) ter Koreje (za 85 %).

Med evropskimi državami se je število turistov najbolj zmanjšalo iz bolj oddaljenih držav, kot so npr. Švedska (za okoli 89 %), Španija in Turčija (83 %), Nizozemska (81 %), idr. Poleg turistov iz Slovenije (zmanjšanje za okoli 29 %), je bilo zmanjšanje najmanjše prav iz bližnjih držav (iz Hrvaške, BIH, Slovaške, Nemčije, Srbije).

V letu 2021 (podatki so trenutno na voljo le do vključno novembra 2021) se bo število turistov v Mariboru povečalo za okoli 30 %, medtem ko bo povečanje števila nočitev le okoli 15 %. K povečanju so prispevali predvsem obiski tujih turistov iz bližnjih evropskih držav v kratki poletni sezoni 2021. Med prvimi osmimi državami z najvišjim deležem nočitev so predvsem države v radiju oddaljenosti okoli 300-700 km od Maribora (Nemčija, Hrvaška, Srbija, BIH, Italija, Madžarska, Avstrija, Češka republika), iz katerih prihajajo predvsem turisti z osebnimi avtomobili. Maribor (in celotna Slovenija) je očitno v času poletja 2021 z dokaj nizko stopnjo širitve epidemije predstavljala dokaj varno destinacijo znotraj EU, kjer se je večina turistov iz varnostnih razlogov odločala predvsem za krajša in bližnja potovanja. Največji indeks povečanja v letu 2021 sicer beležijo turisti iz ZDA, vendar je to posledica njihovega skoraj popolnega izostanka v letu 2020.

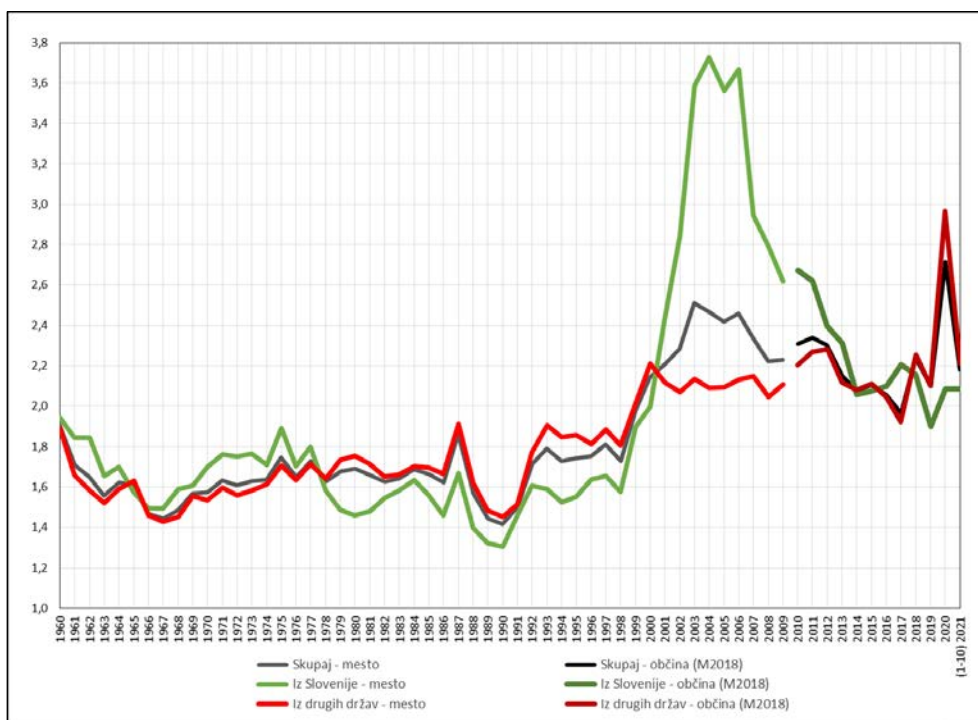
6. Povprečna dolžina bivanja turistov

V obdobje pred letom 2000 so bile povprečne dolžine bivanja turistov v Mariboru krajše od 2 dni. Večina turistov je mesto obiskala iz poslovnih razlogov, pomemben je bil tudi rekreacijski motiv (zlasti zimska in poletna rekreacija na Pohorju) pa tudi tranzit. Nekoliko manj od povprečja so v Mariboru bivali turisti iz drugih držav (od 1,3 do 1,6 dni), pri katerih se je v tem obdobju kazal izrazit vpliv tranzitnega turizma.

Po letu 2000 so se povprečne dolžine bivanja turistov zvišale nad 2 dni. V obdobju med letoma 2001-2012 so k zvišanju prispevali predvsem domači turisti, katerih vrednosti so se gibale med 2,4-3,6 dni. Nekoliko so prispevali tudi turisti iz drugih republik bivše Jugoslavije, ki so se zopet pričeli vračati v Maribor. Opaziti je predvsem podaljševanje dolžine njihovega bivanja v zimskem času, saj so takrat predstavljali pomemben del obiskovalcev na Pohorju (Horvat 2012, 180). Po letu 2012 so se povprečne dolžine bivanja domačih turistov izenačile z dolžinami tujih in se gibljejo med 2,0-2,2 dni, kar je nekoliko dlje kot v Ljubljani (1,8-2,0 dni) (Horvat 2019, 64).

V letu 2019 so imeli najdaljšo povprečno dolžino bivanja turisti iz nekdanjih republik bivše Jugoslavije in iz nekaterih bolj oddaljenih evropskih držav. Slednji so v Maribor prišli v manjšem številu, vendar jim je mesto predstavljalo pomembno točko na njihovem potovanju. Z najdaljšimi povprečnimi dolžinami bivanja so izstopali turisti iz

Makedonije (4,4 dni), Črne gore (3,7) in Ruske federacije (3,5), sledili pa so jim iz Kitajske, Srbije, Finske, Kanade in Hrvaške (med 2,5-2,7 dni). Zanimivo je, da so turisti iz Kitajske v letu 2019 zabeležili kar 2,7 dni (v letu 2017 pa npr. le 1,6 dni).

Slika 10: Povprečna dolžina bivanja turistov (v dnevih) v Mariboru med letoma 1960-2021.

Vir podatkov: Letni pregledi turizma, 1960-2002; www.stat.si

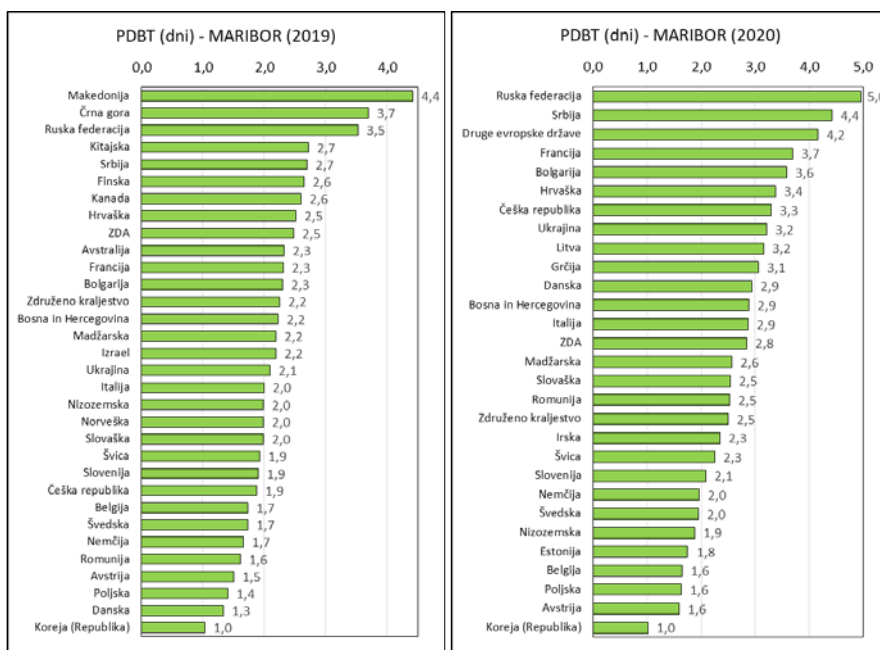
Opomba: Niz podatkov med letoma 1960-2009 se nanaša na mesto Maribor, med letoma 2010-2021 pa na občino Maribor in so izračunano po novi metodologiji SURS (M2018). Turisti iz drugih republik bivše Jugoslavije so v celotnem obdobju prikazani v kategoriji »Iz drugih držav«. Podatki za leto 2021 se nanašajo na obdobje od januarja-oktobra 2021.

Na drugi strani so turisti iz Koreje v povprečju prespali v Mariboru le eno noč, sledili pa so jim iz Danske (1,3), Poljske (1,4) in Romunije (1,6). Kratke povprečne dolžine imajo tudi turisti iz bližnje Avstrije (1,5) in Nemčije (1,7). Glede na navedeno je očitno, da Maribor ne predstavlja dovolj velike in prepoznavne turistične destinacije, ki bi s svojim turističnim potencialom in ponudbo privabljala turiste, da bi v njem ostali dlje časa, temveč bolj destinacijo v tranzitu. Hkrati pa to tudi sovпада s povprečno dolžino bivanja v mestnih destinacija, ki so znane po krajših oddihih.

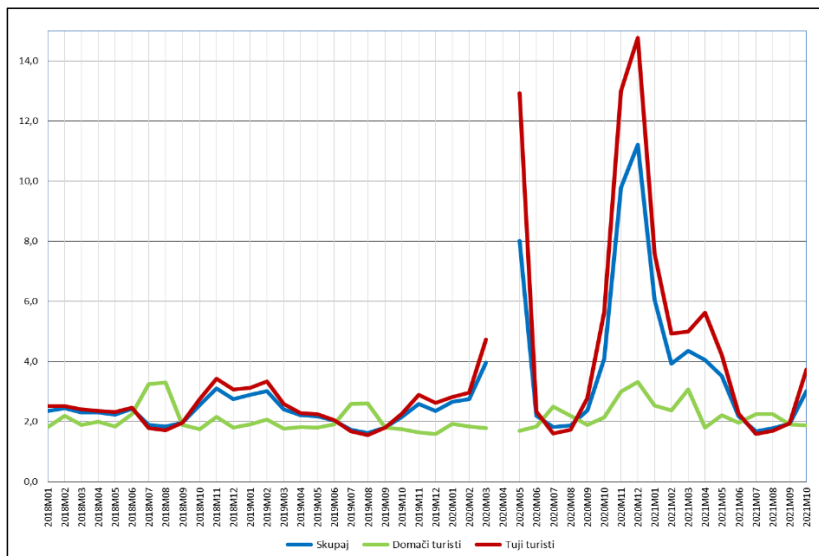
Podatki za leto 2020 kažejo nekoliko drugačen vrstni red držav po povprečni dolžini bivanja, vendar je potrebno pri tem opozoriti, da so bile razmere za potovanja zaradi pandemije Covid-19 povsem drugačne kot prejšnja leta, in da je na velike razlike v različnih dolžinah vplivalo predvsem majhno število turistov.

Povprečne dolžine bivanja turistov po mesecih so bile v letu 2019 najdaljše pri tujih turistih v zimskih mesecih (v januarju 3,1 dni in februarju 3,4 dni), najkrajše pa v poletnih mesecih (v juliju 1,6 dni in avgustu 1,5 dni), pri domačih turistih pa je bilo

ravno obratno. V zimskih mesecih predstavlja Pohorje pomembno destinacijo za smučarje iz sosednjih držav, predvsem Hrvaške in Madžarske, v poletnih mesecih pa se večina tujih turistov kot tranzitni gosti ustavijo v Mariboru le za dan ali dva.

Slika 11: Povprečna dolžina bivanja turistov (dni) v Mariboru v letu 2019 in 2020. Vir podatkov: www.stat.si

Slika 12: Povprečna dolžina bivanja turistov (dni) v Mariboru po mesecih 2018-2021. Vir podatkov: www.stat.si

Na sliki 12 so prikazane povprečne dolžine bivanja turistov po mesecih v zadnjih štirih letih in opaziti je precejšnja anomalijo z nekajkratnim povišanjem povprečne dolžine v času t. i. »lockdownov«, ko podatki za tuji turiste kažejo vrednosti višje od 10 dni (celo do 15 dni). Izstopajo meseci april 2020 in maj 2020 ter november 2020, december 2020 in januar 2021, ko je SURS v času zaprtja vseh hotelov in drugih turističnih objektov kljub temu v Mariboru zabeležil manj kot tisoč turistov in manj kot 5 tisoč nočitev v imenovanih mesecih. Kot je bilo že navedeno, so bili v to statistiko najverjetneje vključeni tuji študenti in delavci, ki so bili zatečeni v mestu v času zaprtja večine dejavnosti. V času ponovnega odprtja so bile namreč povprečne dolžine bivanja turistov spet v običajnih vrednostih, vendar pa celo nekoliko nižje kot pred pandemijo. V višku poletne sezone 2021 so se gibale pod 2 dnevoma (1,7-1,9 dni). K temu so prispevale predvsem nižje vrednosti za tuje turiste (1,6-1,9 dni) v primerjavi z leti pred pandemijo.

7. Zaključek

V obdobju po gospodarski krizi 2008/2009, zlasti pa po letu 2015 se je turistična dejavnost v Sloveniji hitro povečevala in dosegla višek v letu pred pandemijo Covid-19. Tako je število stacionarnih turistov leta 2019 prvič preseгло 6 milijonov, število njihovih nočitev pa se je približalo 16 milijonom. Še posebej hitro rast so beležile urbane destinacije, med njimi zlasti Ljubljana, ki je bila v letu 2019 zastopana s 13,5 % vseh ležišč v državi, 13,9 % vseh nočitev in kar 17,2 % vseh turistov, ki so prespali v Sloveniji vsaj eno noč (Horvat 2019, 72). Turistični obisk se je povečeval tudi v drugem največjem mestu. Obdobje med letoma 2015-2019 namreč tudi v Mariboru predstavlja obdobje najhitrejše rasti turističnega obiska, ki je dosegel vrh leta 2018 s 466 tisoč nočitvami in leta 2019 z 218 tisoč turisti. To predstavlja, v primerjavi z letom 1995, ko je bila v Mariboru zabeležena največja kriza turističnega obiska, približno 11-kratno povečanje tako turistov kot nočitev.

Če pa primerjamo povečanje turističnega obiska v Sloveniji, Ljubljani in Mariboru med letoma 2010-2019 ugotovimo, da se je v tem obdobju število turistov v Sloveniji povečalo za 89 %, v Ljubljani za 162 %, v Mariboru pa za 126 %. Število nočitev se je v enakem obdobju v Sloveniji povečalo za 60 %, v Ljubljani kar za 165 %, v Mariboru pa za 110 %. Večjo rast turističnega obiska v Ljubljani (v primerjavi z Mariborom) lahko pripišemo dejstvu, da je Ljubljana glavno mesto z dokaj dobro letalsko povezavo (predvsem pred stečajem prevoznika Adria Airways) in kot tako pritegne veliko obiskovalcev, obenem pa se je v zadnjem obdobju tam tudi veliko vlagalo v turistično infrastrukturo, raznovrstne turistične produkte ter promocijo (Horvat 2019, 58). Za razliko od Ljubljane se namreč v Mariboru prenočitvene zmogljivosti niso tako povečale, prav tako pa letališču ni uspelo vpeljati nobene redne letalske linije. Tako ostaja turistični obisk v Mariboru še vedno v veliki meri odvisen od tranzitnih turistov.

Turistični delavci so napovedovali nadaljnjo rast turističnega obiska v Mariboru tudi v letu 2020, vendar se je rast nekoliko zmanjšala že v drugi polovici leta 2019, v letu 2020 pa ga je pandemija Covid-19 popolnoma ohromila. Turistična dejavnost je bila, tako kot druge dejavnosti, podvržena različnim omejevalnim ukrepom, ki so bili sprejeti na globalnem in državnem nivoju. Na globalnem so se odražali predvsem s strogimi omejitvami gibanja in prehajanje mej, zaustavitvijo turističnih tokov po vsem svetu, idr., na državnem nivoju pa predvsem z zapiranjem posameznih gospodarskih dejavnosti, zlasti z zaprtjem prenočitvenih obratov, gostinskih lokalov, nenujnih prodajaln in številnih storitvenih dejavnosti.

Slovenski turizem je bil zaradi pandemije precej prizadet, saj ta gospodarska panoga pomembno prispeva v slovenski BDP in je v veliki meri odvisna od mednarodnih turistov, ob tem pa ima tudi velik multiplikativni učinek na ostale dejavnosti. Zaradi pandemije se je turistični obisk tudi v Mariboru močno zmanjšal in padel na raven izpred 70. let 20. stoletja. Število turistov je v letu 2020 doseglo le 33 % turistov iz leta 2019 in je bilo z okoli 72 tisoč manjše kot pred letom 1964 ter manjše kot v obdobju med letoma 1991-2007. Nekoliko manjše je bilo zmanjšanje pri številu nočitev, ki je v letu 2020 doseglo 43 % nočitev iz leta 2019 in je bilo z okoli 196 tisoč manjše kot pred letom 1974 ter manjše kot med letoma 1990-2007. Podatki za prvih enajst mesecev leta 2021 kažejo, da se bo v letu 2021 v primerjavi z letom 2020 število turistov sicer povečalo za okoli 30 %, vendar pa se bo na drugi strani število nočitev povečalo le za okoli 15 %. V primerjavi z letom 2019 pa bo obseg turističnega obiska v letu 2021 še vedno več kot za polovico manjši.

Situacija s širitvijo pandemije Covid-19 in njen potek v več valovih je pomembno vplival na sezonsko razporeditev turističnega obiska, saj so t. i. »lockdowni« jasno vidni v mesečni razporeditvi turističnega obiska. Ta je skoraj povsem ali močno izpadel v prvem valu v mesecih marec, april, maj in deloma junij v letu 2020, v drugem in tretjem valu pa v mesecih november in december v letu 2020 ter januar, februar, marec, april in deloma maj v letu 2021.

V kratkem obdobju med posameznimi valovi, ko so bile turistične dejavnosti ponovno odprte, se je turistični obisk sicer ponovno povečal, vendar v manjši meri kot pred pandemijo. Tako so npr. v kratki poletni sezoni 2020 v mesecih julij, avgust in september v Mariboru registrirali med 20-30 tisoč nočitev na mesec, kar je bilo polovica manj kot v istih mesecih v letu 2019. K zmanjšanju je prispevalo bistveno zmanjšanje obiska tujih gostov. Število njihovih nočitev se je npr. zmanjšalo z okoli 53 tisoč v avgustu 2019 na okoli 17 tisoč v avgustu 2020.

Prav tako se je turistični obisk ponovno povečal v kratki poletni sezoni 2021. Med julijem in oktobrom 2021 so v Mariboru registrirali v povprečju 30-40 tisoč nočitev na mesec. Največ so jih registrirali v avgustu 2021 (okoli 44 tisoč nočitev), kar predstavlja povečanje za 54 % v primerjavi z avgustom 2020, obenem pa je bilo to še vedno 25 % manj kot v avgustu 2019. V Maribor so se v poletju 2021 ponovno v večjem številu vrnil tuji turisti, ki so v avgustu 2021 registrirali okoli 36 tisoč nočitev, kar pa je bilo še vedno okoli 32 % manj kot v avgustu 2019. K povečanju so prispevali predvsem obiski turistov iz bližnjih evropskih držav. Maribor (in celotna Slovenija) je očitno v času poletja 2021 predstavljala dokaj varno destinacijo znotraj EU, kjer se je večina turistov iz varnostnih razlogov odločala predvsem za krajša in bližnja potovanja.

Poletje 2020 in 2021 pa je prineslo še en zanimiv turistični trend. Zaradi manjšega interesa (ali možnosti) po potovanju v tujino ter možnosti koriščenja t. i. turističnih bonov, ki jih je državljanom Slovenije podelila vlada Republike Slovenije, sta se tudi v Mariboru povečala število in delež nočitev domačih turistov. V primerjavi z letom 2019 se je v letu 2020 delež domačih turistov povečal z okoli 13 % na 28 %, delež nočitev pa z okoli 12 % na 22 %.

Deleži turistov in njihovih nočitev po posameznih državah sicer kažejo, da je gravitacijsko območje s katerega prihajajo turisti v Maribor še vedno predvsem srednja in vzhodna Evropa, in da ostaja še vedno v veliki meri odvisen od tranzitnih turistov iz teh držav. Se pa je v zadnjih letih pred pandemijo precej povečal tudi obisk

iz neevropskih držav. Leta 2019 so turistov iz neevropskih držav realizirali že nekaj manj kot 42.000 nočitev, oziroma 9,2 % vseh v Mariboru. Največ je bilo turistov iz Koreje, Kitajske, drugih azijskih držav in ZDA. Še vedno pa je bilo njihovo število v Mariboru bistveno manjše (vsaj 10 do 20-krat manjše) kot v Ljubljani. Pandemija Covid-19 je z omejevanjem transkontinentalnih potovanj močno vplivala na do tedaj pozitiven trend povečevanja turističnega obiska z drugih kontinentov. Število njihovih nočitev se je v Mariboru v letu 2020 v primerjavi z letom 2019 zmanjšalo za skoraj 83 % (medtem ko se je iz evropskih držav v povprečju za 59 %). Največje zmanjšanje beležijo turisti iz Kitajske (za več kot 96 %), drugih azijskih držav (za okoli 93 %), Izraela (za okoli 92 %), ZDA in Avstralije (za okoli 87 %) ter Koreje (za 85 %).

Podatki za leto 2020 kažejo nekoliko drugačen tudi vrstni red držav po povprečni dolžini bivanja v Mariboru v primerjavi s prejšnjimi leti, vendar je potrebno pri tem opozoriti, da so bile razmere za potovanja zaradi pandemije Covid-19 povsem drugačne kot v preteklosti, in da je na daljše dolžine vplivalo predvsem majhno število turistov. Je pa opaziti, da so se v višku poletne sezone 2021 povprečne dolžine krajsale pod 2 dni (1,7-1,9 dni), k čemer so prispevale predvsem nižje vrednosti za tuje turiste (1,6-1,9 dni). Te so bile nižje kot v obdobju pred pandemijo. Glede na navedeno je očitno, da Maribor ne predstavlja dovolj velike in prepoznavne turistične destinacije, ki bi s svojim turističnim potencialom in ponudbo privabljala turiste, da bi v njem ostali dlje časa, temveč se v njej ustavijo večinoma v tranzitu.

Občina Maribor si je v obdobju intenzivnega turističnega razvoja pred pandemijo Covid-19 povrnila mesto med najbolj turističnimi občinami v Sloveniji. Glede na število turistov v okviru vsega turističnega obiska v Sloveniji se je v letu 2019 uvrstila na 6. mesto (za občinami Ljubljana, Piran, Bled, Kranjska Gora in Bohinj), glede na število nočitev pa na 10. mesto med vsemi občinami v Sloveniji (za občinami Ljubljana, Piran, Bled, Kranjska Gora, Brežice, Bohinj, Moravske Toplice, Izola in Bovec). Zaradi razmer v zvezi s pandemijo Covid-19 se je turistični obisk v Mariboru v letu 2020 v primerjavi z letom 2019 zmanjšal za skoraj dve tretjini, kar je le dobrih 10 odstotnih točk manj, kot je znašalo največje zmanjšanje v času osamosvojitve Slovenije in po njej (med letoma 1990-1995). Posledično se je zmanjšal tudi delež Maribora v okviru turističnega obiska v Sloveniji. Delež turistov v Mariboru je v letu 2020 znašal 2,4 % vseh v Sloveniji, delež nočitev pa 2,1 % vseh, kar je podobno razmeram v letu 2010. V letu 2020 je občina Maribor po številu turistov padla s 6. na 11. mesto (poleg zgoraj naštetih so jo prehiteli občine Bovec, Brežice, Moravske Toplice, Izola in Podčetrtek), po številu nočitev pa z 10. na 12. mesto (poleg zgoraj naštetih sta jo prehiteli še občini Podčetrtek in Zreče). Predvsem zaradi unovčevanje t. i. turističnih bonov se je namreč v letu 2020 in 2021 najbolj povečalo število domačih turistov v gorskih, obmorskih in zdraviliških občinah, medtem ko so jih unovčili bistveno manj v mestnih destinacijah. Podatki za Maribor namreč kažejo, da je bilo v obdobju od 19. 6. 2020 do 30. 8. 2021 v občini Maribor unovčenih okoli 10,4 tisoč turističnih bonov v skupni vrednosti 1,282 milijona €, kar predstavlja le okoli 0,67 % vse vrednosti v Sloveniji (Medmrežje 12)..

Literatura

- Horvat, U. 2021: Značilnosti stacionarnega turističnega obiska v Mariboru med letoma 1961 in 2011. Revija za geografijo. Maribor. https://ff.um.si/wp-content/uploads/071-14_horvat.pdf
- Horvat, U. 2012a: Transformacija turistične infrastrukture in obiska v Mariboru v zadnjih dveh desetletjih. Revija za geografijo. Maribor. https://ff.um.si/wp-content/uploads/072-12_horvat.pdf
- Horvat, U. 2019: Razvoj in značilnosti turističnega obiska v Ljubljani po letu 1960. Revija za geografijo. Maribor. <https://ff.um.si/wp-content/uploads/RG2814-205.pdf>
- Koprivnikar Šušteršič, M. 2020: Vpliv epidemije COVID-19 na turistično dejavnost. UMAR. Ljubljana. https://www.umar.gov.si/fileadmin/user_upload/publikacije/kratke_analize/Vpliv_epidemije_COVID19_na_turisticno_dejavnost_MKoprivnikar/Vpliv_epidemije_COVID-19_na_turisticno_dejavnost.pdf
- Letni pregledi turizma med leti 1960-2002. SURS. Ljubljana.
- Marot, N., Klepej, D., Ograjenšek, I., Stubičar, N., Krošelj, M., Horvat, U. 2021: Izzivi mestnega turizma v času pandemije na primeru Mestne občine Ljubljana. Urbani izziv, 2021 št. 13.
- UNWTO 2020: International Tourism Highlights 2020 Edition. <https://www.e-unwto.org/doi/pdf/10.18111/9789284422456>
- Medmrežje 1: <https://wtcc.org/Research/Economic-Impact> (1. 12. 2021)
- Medmrežje 2: <https://www.statista.com/statistics/273598/international-tourist-arrivals-in-europe/> (1. 12. 2021)
- Medmrežje 3: <https://pxweb.stat.si/SiStat/si/Podrocja/Index/155/turizem> (1. 12. 2021)
- Medmrežje 4: <https://www.unwto.org/news/covid-19-international-tourist-numbers-could-fall-60-80-in-2020> (1. 12. 2021)
- Medmrežje 5: https://news.un.org/en/story/2021/06/1095052?fbclid=IwAR0QM3vuUPwi_AqXH940X6TdTVVBB3QcIBnZ4DMNhupidmp9oiSbaZ194ZM (1. 12. 2021)
- Medmrežje 6: <https://www.rtv slo.si/gospodarstvo/slovenijo-prizadel-najvecji-upad-letalskega-potniskega-prometa-med-clanicami-eu-ja/604067> (8. 12. 2021)
- Medmrežje 7: <https://www.stat.si/StatWeb/File/DocSysFile/7779> (20. 11. 2019)
- Medmrežje 8: <https://www.gov.si/novice/2020-03-12-slovenija-razglasila-epidemijo-novega-koronavirusa/> (2. 12. 2021)
- Medmrežje 9: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ODLO2101> (2. 12. 2021)
- Medmrežje 10: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ODLO2174> (2. 12. 2021)
- Medmrežje 11: https://sl.wikipedia.org/wiki/Pandemija_koronavirusne_bolezni_2019_v_Sloveniji (2. 12. 2021)
- Medmrežje 12: <https://mariborinfo.com/novica/lokalno/za-kaj-slovinci-koristimo-nove-bone-velik-delez-je-se-vedno-neizkoriscenih/373719> (10. 12. 2021)

THE IMPACT OF THE COVID-19 PANDEMIC ON THE TOURIST VISITS TO MARIBOR IN 2020 AND 2021

Summary

In the period after the economic crisis of 2008/2009, and especially after 2015, tourism activity in Slovenia increased rapidly and reached its peak in the year before the Covid-19 pandemic. The number of tourists who visited Slovenia in 2019 exceeded 6 million for the first time, and the number of their overnight stays was close to 16 million. Urban destinations, especially Ljubljana, recorded particularly rapid growth.

Tourist visits increased also in Maribor, the second largest city. The period between 2015-2019 represents the period of the fastest growth of tourist visits, which reached its peak in 2018 with 466 thousand overnight stays and in 2019 with 218 thousand tourists. This represents, compared to 1995 (when the biggest crisis in tourist visits was recorded in Maribor) an approximately increase by eleven times. When we compare the increase in Slovenia, Ljubljana and Maribor only between 2010-2019, we find that the number of tourists in Slovenia increased by 89%, in Ljubljana by 162% and in Maribor by 126%.

Tourist experts predicted further growth of tourist visits in Maribor also in 2020, but the growth decreased slightly already in the second half of 2019, and in 2020 the Covid-19 pandemic completely paralyzed it. The tourism industry, like other activities, has been subject to various restrictive measures adopted at the global and national levels. At the global level, they were reflected mainly by strict restrictions on movement and border crossings, stopping tourist flows around the world, etc., at the national level, mainly by closing individual economic activities, in particular by closing accommodation facilities, restaurants, non-essential stores and numerous service activities.

Due to the pandemic, tourist visits to Maribor fell sharply and fell to pre-1970 levels. The number of tourists in 2020 reached about 72 thousand, which was only 33% of the tourists from 2019 and was lower than in year 1964 and also lower than in the period between 1991-2007. There was a slightly smaller decrease in the number of overnight stays, which in 2020 reached about 196 thousand, which was only 43% of overnight stays from 2019 and was lower than in year 1974 and lower than between 1990-2007. Data for the first ten months of 2021 show that in 2021 the number of tourists will increase by about 30% compared to 2020, but on the other hand the number of overnight stays will increase only by 15%. Compared to 2019, the volume of tourist visits in 2021 will still be more than half lower.

The situation with the expansion of the Covid-19 pandemic and its course in several waves had a significant impact on the seasonal distribution of tourist visits. Lockdowns are clearly visible in the monthly distribution of tourist visit. It fell almost entirely or strongly in the first wave in March, April, May and partly in June 2020, and in the second and third wave in November and December in 2020 and January, February, March, April and partly in May in 2021.

In the short period between pandemic waves, when tourist activities were reopened, tourist visits increased again, but to a lesser extent than before the pandemic. Thus, in the short summer season 2020 in July, August and September in Maribor registered between 20 to 30 thousand overnight stays per month, which was half less than in the same months in 2019. We could observed a significant reduction in visits by

foreign guests (the number of their overnight stays decreased from about 53 thousand in August 2019 to about 17 thousand in August 2020). Tourist visits also increased again in the short summer season of 2021. Between July and October 2021, an average of 30 to 40 thousand overnight stays per month were registered. Most of them were registered in August 2021 (around 44,000 overnight stays), which is an increase of 54% compared to August 2020, while this was still 25% lower than in August 2019.

The increase was made mainly due to visits by tourists from nearby European countries. In 2021, among the first eight countries with the highest share of overnight stays are mainly countries within a radius of about 300-700 km from Maribor (Germany, Croatia, Serbia, Bosnia and Herzegovina, Italy, Hungary, Austria, Czech Republic), from which came mainly tourists with personal cars. That show that the gravitational area of Maribor is still mainly Central and Eastern Europe, and that tourist visit still largely depends on transit tourists from these countries.

However, visits from non-European countries have also increased significantly in Maribor in years before the pandemic. In 2019, tourists from non-European countries realized around 42,000 overnight stays, or 9.2% of all in Maribor. However, this number was still significantly lower (at least 10 to 20 times lower) than in Ljubljana. The Covid-19 pandemic, by restricting transcontinental travel, had a strong impact on the previous positive trend of increasing tourist visits from other continents. The number of their overnight stays in Maribor in 2020 decreased by almost 83% compared to 2019 (while from European countries by 59%). The largest reductions were recorded by tourists from China (by more than 96%), other Asian countries (by 93%), Israel (by 92%), the USA and Australia (by 87%) and Korea (by 85%).

The summer season of 2020 and 2021 brought another interesting tourist trend. Due to less interest (or opportunity) after traveling abroad and the possibility of using so called "tourist vouchers", issued to the citizens of Slovenia by the Government of the Republic of Slovenia, the number and share of overnight stays of domestic tourists also increased. Compared to 2019, in 2020 the share of domestic tourists in Maribor increased from around 13% to 28%, and the share of overnight stays from around 12% to 22%.

Data for 2020 and 2021 also show a slightly different order of countries in terms of the average length of stay in Maribor compared to previous years. During the peak of the 2021 summer season, average lengths fell below 2 days (1.7-1.9 days), mainly due to lower values for foreign tourists (1.6-1.9 days), which are lower than in the period before the pandemic. Given the above, it is obvious that Maribor is not a large enough and recognizable tourist destination, which with its tourist potential and offer to attract tourists to stay in it longer, but stop there mostly in transit.

In the period of intensive tourist development before the Covid-19 pandemic, the municipality of Maribor regained its place among the most tourist municipalities in Slovenia. According to the number of tourists in the total tourist visit to Slovenia, in 2019 it ranked 6th, and according to the number of overnight stays, it ranked 10th among all municipalities in Slovenia. Due to the situation related to the Covid-19 pandemic, tourist visits to Maribor in 2020 decreased by almost two thirds compared to 2019, which is just over 10 percentage points less than the largest decrease during and after Slovenia's independence (between 1990-1995). The share of Maribor in the context of tourist visits to Slovenia also decreased. The share of tourists decreased to

2.4% of all tourists in 2020, and the share of overnight stays to 2.1% of all overnight stays in Slovenia, which is similar to the situation in 2010. In 2020, the municipality of Maribor fell from 6th in terms of the number of tourists to 11th place, and from 10th to 12th place in terms of the number of overnight stays in Slovenia.